

**БУРГАСКИ ДЪРЖАВЕН УНИВЕРСИТЕТ „ПРОФ. Д-Р АСЕН ЗЛАТАРОВ“
ФАКУЛТЕТ ПО ОБЩЕСТВЕНИ НАУКИ**

Утвърждавам:

Ректор:.....

проф. д-р Сотир Сотиров

КВАЛИФИКАЦИОННА ХАРАКТЕРИСТИКА

Специалност:	СПЕЦИАЛНА ПЕДАГОГИКА
Образователно-квалификационна степен:	БАКАЛАВЪР
Професионално направление:	1.2. ПЕДАГОГИКА
Област на висше образование:	ПЕДАГОГИЧЕСКИ НАУКИ
Професионална квалификация:	ПЕДАГОГ, СПЕЦИАЛЕН ПЕДАГОГ, РЕСУРСЕН УЧИТЕЛ

Бургас, 2026

I. ПРОФЕСИОНАЛНО ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА ЗА ОБУЧЕНИЕ

Настоящата квалификационна характеристика е неразделна част от учебния план на бакалавърска програма „Специална педагогика“ и определя професионалната квалификация на специалиста с висше образование, придобил образователно-квалификационна степен „Бакалавър“ в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика. За обучение за придобиване на ОКС „Бакалавър“ по специалност „Специална педагогика“ се приемат лица, които са завършили средно образование, осигуряващо им достъп до обучение във висши училища. Приемът е в съответствие със ЗВО, с Правилника за устройството и дейността и с Правилника за учебната работа на Бургаски държавен университет „Проф. д-р Асен Златаров“, и се осъществява на базата на оценка от ДЗИ по български език и литература. Кандидат-студентите задължително полагат изпит за проверка на говорните и комуникативните способности.

Квалификационната характеристика на бакалавъра по специална педагогика, придобил бакалавърска степен във Факултета по обществени науки при Бургаски държавен университет „Проф. д-р Асен Златаров“, както и учебният план, който осигурява неговата подготовка, са съобразени със:

- Закон за предучилищно и училищно образование, Обн., ДВ, бр. 79 от 13.10.2015 г., в сила от 1.08.2016 г.
- Наредбата за държавните образователни изисквания за придобиване на висше образование за образователно-квалификационните степени „бакалавър“, „магистър“ и „специалист“ (ДВ, бр.79 от 05.09.2003 г.).
- Наредба за държавните изисквания за придобиване на професионална квалификация „учител“ (ПМС №289/07.11.2016 г.)
- Наредба №15 от 22 юли 2019 г. за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти, в сила от 02.08.2019 г., издадена от Министъра на образованието и науката, обн. в ДВ, бр. 61 от 2 Август 2019 г.
- Национална квалификационна рамка на Република България.
- Закон за висше образование (ДВ, бр.112/ 27.12.1995 г., изм. и доп., бр. 98 от 09.12.2016 г., в сила от 01.01.2017 г.).
- Правилник за устройство и дейността на Бургаски държавен университет „Проф. д-р А. Златаров“.
- Правилник за учебната дейност на Бургаски държавен университет „Проф. д-р Асен Златаров“.
- Наредба за приобщаващо образование, в сила от 27.10.2017 г., приета с ПМС № 232 от 20.10.2017 г., обн. в ДВ, бр. 86 от 27 Октомври 2017 г.

1. Цели на обучението

Цел на обучението в професионално направление 1.2 Педагогика, ОКС „Бакалавър“ по специалност „Специална педагогика“ е широкопрофилната, фундаментална подготовка на професионалисти – педагози, специални педагози, ресурсни учители и придобиването от тях компетентности за осъществяване на ефективна приобщаваща дейност.

За реализирането на поставената цел е необходимо успешното решаване на следните основни **задачи**:

- Усвояване на знания, умения и компетентности в областта на специалната педагогика като фундаментална педагогическа област;
- Овладяване на съвременни подходи, методики и технологии за образование на деца и ученици със специални образователни потребности;

- Овладяване на диагностични умения с фокус върху специалните потребности;
- Овладяване на знания и умения за ползване на нормативната база, касаеща закрила правата на децата и учениците със специални образователни потребности;
- Придобиване на умения за планиране, организиране и реализиране на процеса на приобщаване, в това число за консултиране и партньорство с родители и семейства, както и за осъществяване на дейности по обща и допълнителна подкрепа;
- Развиване на дигитална компетентност за модернизиране и улесняване на процеса на приобщаване на деца и ученици със специални образователни потребности;
- Изграждане на самостоятелен подход и стил на работа при осъществяване на хуманен социално-педагогическия процес;
- Изграждане на подход и стил в самостоятелната работа по поддържане и повишаване на квалификацията.

2. Съдържание и организация на обучението

Обучението е организирано в осем семестъра – четири учебни години, в редовна или задочна форма на обучение. Учебната година има 30 учебни седмици. Продължителността на академичния час е 45 минути. Обучението по специалността се осъществява в лекционни курсове, семинарни и практически упражнения.

Задължителните учебни дисциплини са обособени в три цикъла: общо профилиращи, общопедагогически (съгласно Наредбата за държавните изисквания за придобиване на професионална квалификация „учител“) и специализиращи. Избираемите дисциплини са обособени в осем списъка, от които два списъка в съответствие с Наредбата за държавните изисквания за придобиване на професионална квалификация „учител“, четири списъка с дисциплини за допълване и надграждане на специализиращата подготовка, един списък за развиване на специализирани дигитални компетентности и един – за развиване на чуждоезикови компетентности. Учебният план съдържа три списъка с факултативни дисциплини, които дават възможност да се добавят допълнителни компетенции към профила на специалиста.

Целите на обучението в бакалавърската програма се постигат чрез прилагането на актуални методи, форми и средства, отразени в учебната програма на всяка дисциплина от учебния план.

3. Методи на обучение:

- Лекция;
- Консултация;
- Дискусия;
- Дебат;
- Работа с научна литература;
- Работа по проект и изследователска задача;
- Демонстрация.
- Симулация;
- Ролеви игри;
- Презентация.

4. Форми на обучение:

- Работа в малка група;
- Самостоятелна работа;
- Семинар;
- Тренинг;

- Практикум.
5. Средства на обучение (образователни ресурси):
- Литературни източници;
 - Мултимедийни ресурси и съвременни технологични средства;
 - Учебни филми.
6. Система за оценяване на професионалните компетенции

Проверката и оценката се осъществява съобразно изискванията на учебния план и включва текущ и/или заключителен контрол. Оценяването е по шестобалната система с присъждане на кредити. Кредити се присъждат след успешно издържан изпит (над Среден 3.00).

Текущият контрол включва следните методи:

- Тест;
- Изследване и защита на теза (курсов проект);
- Беседа;
- Реферирание на научни текстове;
- Проект за приобщаващи дейности;
- Разглеждане и решаване на казуси от специално-педагогическата практика.

Заключителният контрол представлява полагане на писмен изпит или текуща оценка.

II. КВАЛИФИКАЦИОНЕН СТАНДАРТ

Компетентностите за придобиване на професионална квалификация „педагог, специален педагог, ресурсен учител“, ОКС „Бакалавър“ са обособени в следните групи (съгласно ПМС №289/07.11.2016 г. и НКП):

- 1. Образователна среда.**
- 2. Педагогическо взаимодействие с децата и учениците.**
- 3. Взаимоотношения с децата и учениците.**
- 4. Взаимоотношения с другите педагогически специалисти.**
- 5. Лидерство.**
- 6. Работа с родителите и семейната общност.**
- 7. Възпитателна и корекционно-възпитателна работа.**
- 8. Работа в мултикултурна и приобщаваща среда.**
- 9. Превантивна и корекционно-възпитателна дейност.**
- 10. Образование на възрастни**
- 11. Личностно и професионално развитие.**

1. Компетентностите, свързани с организацията и управлението на образователната среда в образователните и социално-педагогическите институции, центровете за специална образователна подкрепа и специалните училища, включват знания, умения и отношения за:

- Влиянието на средата върху всяко дете и ученик, включително от уязвими групи.
- Приложение на традиционни и иновативни подходи за оптимизиране на образователната среда и педагогическото взаимодействие.
- Създаване на богата на технологии среда и работа с децата и учениците в условия на дистанционно взаимодействие.
- Създаване на приобщаваща среда за деца и ученици със специални образователни потребности.

- Възможности за осъществяване на партньорство между различните организации, включително и външни спрямо образователните, особено специализираните в областта на интегриращите, рехабилитационните и приобщаващите дейности.
2. Компетентностите, свързани с педагогическо взаимодействие с децата и учениците в образователните и социално-педагогическите институции, центровете за специална образователна подкрепа и специалните училища, включват знания, умения и отношения за:
- Цялостното развитие на детската личност, в това число: личностни компетенции, когнитивно, двигателно, емоционално, социално, физическо, комуникативно.
 - Професионално и кариерно ориентиране, както и адекватно включване на детето и ученика в общността чрез придобиване на умения за самообслужване и оптимално развитие според собствения потенциал.
 - Индивидуално общуване с децата и учениците в хода на педагогическото взаимодействие.
 - Възможности за осъществяване на взаимодействие в условия на дистанционно общуване.
 - Възможности за включване в допълнителни дейности за мотивация и развитие на потенциала на децата и учениците.
 - Диагностициране на индивидуалните потребности на децата и учениците и на необходимостта от включване в дейности по допълнителна подкрепа.
 - Оценяване на потенциала за оптимално развитие (физическо развитие, познавателно развитие, социални и комуникативни умения, адаптивно поведение, психични реакции, семейно функциониране).
 - Съвместно преподаване с другите учители.
 - Обсъждане и вземане на решения в проблемни ситуации.
3. Компетентностите, свързани с взаимоотношенията с децата и учениците в образователните и социално-педагогическите институции, центровете за специална образователна подкрепа и специалните училища, включват знания, умения и отношения за:
- Поставяне на ученика в центъра на социално-педагогическия процес.
 - Позитивно отношение към различията и разбиращо приемане на спецификите на всяко дете или ученик със специални образователни потребности.
 - Работа по индивидуален случай.
 - Водене на документация.
 - Създаването на подходящ социално-психологичен климат в съответната образователна институция.
 - Мотивиране на децата и учениците за учене, постижения, поведенческа промяна, психическо, интелектуално, личностно и социално развитие.
 - Развитие на деца със специални образователни потребности, съобразени с индивидуалните им потребности и възможности.
 - Работа с деца в риск.
 - Специфика на работа в мултикултурна среда.
4. Компетентностите, свързани с взаимоотношенията с други педагогически специалисти в образователните и социално-педагогическите институции, центровете за специална образователна подкрепа и специалните училища, включват знания, умения и отношения за:
- Съвместна работа с директор, зам.-директор, учители, психолози, педагогически съветници, учители.

- Добри практики, форми и методи на съвместна работа, оптимизиране на работната атмосфера, супервизия, тийм-билдинг, екипна работа.
 - Педагогическа медиация.
 - Етични и правни измерения на взаимоотношенията в педагогическата практика.
5. Компетентностите, свързани с лидерството в образователните и социално-педагогическите институции, центровете за специална образователна подкрепа и специалните училища, включват знания, умения и отношения за:
- Теоретични проблеми на лидерството в специално-педагогическата практика.
 - Човешката мотивация.
 - Подходи и тактики за оказване на влияние и овластяване на децата и учениците за вземане на собствени решения.
 - Примери за добри педагогически практики от страната и чужбина.
 - Особености на човешката креативност, особено при решаване на сложни и конфликтни ситуации.
6. Компетентностите, свързани с работа с родителите и семейната общност в образователните и социално-педагогическите институции, центровете за специална образователна подкрепа и специалните училища, включват знания, умения и отношения за:
- Родителите и семейната общност като партньор на съответната институция.
 - Социокултурен статус и професии на родителите и семейната общност.
 - Информирани на родителите и семейната общност за цялостното развитие на техните деца, както и на допълнителни възможности за подкрепа от социалната практика.
 - Влияние на семейната среда върху развитието и възпитанието на детето.
 - Семейството – видове, култура, взаимоотношения.
 - Дигиталните компетенции в семействата на децата и учениците.
 - Подходи, форми, методи за адекватни и работещи взаимоотношения със семейната общност.
7. Компетентностите, свързани с възпитателната работа в образователните и социално-педагогическите институции, центровете за специална образователна подкрепа и специалните училища, включват знания, умения и отношения за:
- Възможности за личностно развитие на всяко дете.
 - Модели на педагогическа възпитателна среда.
 - Сътрудничество в областта на възпитателна работа с родителите и представителите на семейната общност.
 - Дигитални ресурси за работа с децата с възпитателно-образователен характер.
 - Формиране и развитие на личностни качества и социална компетентност у учениците в различните възрастови етапи, както и постигане на поведенческа промяна.
 - Съдържателни направления на възпитателната работа.
 - Осъществяване на възпитателни взаимодействия в съответната институция.
 - Превенция и справяне с конфликтни ситуации.
 - Факторите за агресивно, асоциално и антисоциално поведение на деца и ученици
 - Възможности за адекватна и навременна педагогическа реакция в рискови и кризисни ситуации с участието на деца и ученици.
 - Сътрудничество между институции и организации, осъществяващи възпитателна работа в областта на здравето, спорта, културата, технологиите.
8. Компетентностите, свързани с работата в мултикултурна и приобщаваща среда образователните и социално-педагогическите институции, центровете за специална

образователна подкрепа и специалните училища, включват знания, умения и отношения за:

- Поведенчески модели на деца и ученици от различни социокултурни общности.
- Педагогическа толерантност.
- Развитие на критическо мислене чрез възможности за изразяване на различни гледни точки и формиране на уважение към тях.
- Осигуряване на равен достъп до качествено образование за всички деца и ученици и недопускане на дискриминационни нагласи и прояви.
- Осигуряване на дигитални ресурси за работа с деца и ученици.
- Образователна медиация.
- Нормативен регламент на осъществяването на приобщаващото образование.
- Активно взаимодействие с деца и ученици със специални образователни потребности.
- Сътрудничество между заинтересовани институции и организации, осъществяващи дейност в хетерогенна, в т.ч. мултикултурна среда, в областта на приобщаващото образование и социалното включване.

9. Компетентностите, свързани с превантивната и корекционно-възпитателната дейност в образователните и социално-педагогическите институции, центровете за специална образователна подкрепа и специалните училища, включват знания, умения и отношения за:

- Работа с родителите и семейната общност.
- Основни белези и характеристики на целевите групи.
- Видове социални услуги.
- Организация и реализация на дейността на различни институции от резидентен тип и дневни центрове, работещи в областта на приобщаващото образование.
- Превантивна дейност в образователните институции.
- Търсене на иновативни подходи и апробирането в практиката на алтернативни модели за работа с децата и учениците със специални образователни потребности.
- Повишаване на информираността и чувствителността на обществото във връзка с проблемите на приобщаващия процес, насилието над деца с увреждания, както и възпитаване в активна гражданска позиция и уважение към моралните и законови норми в българското общество.

10. Компетентностите, свързани с образованието на възрастни, включват знания, умения и отношения за:

- Концепцията за учене през целия живот.
- Видовете образование за възрастни – разпознаване, идентифициране и назоваване на основните теории, типове и видове образование.
- Управление на образованието за възрастни – специфика, закономерности, изисквания.
- Структурата и етапите на андрагогическия цикъл, както и същност и специфика на андрагогическия процес.
- Социалните, личностните и психо-физическите особености на възрастния като обучаващ се.
- Професионалните изисквания към преподавателя, обучаващ възрастни.
- Методическите изисквания към планирането, организирането и провеждането на процес за обучение на възрастни.
- Разработване и организиране на курс за възрастни обучаващи се, съобразно социалните, личностните и психо-физическите им особености.

- Методиката за планиране, организиране и осъществяване на обучение на възрастни в областта на приобщаващото образование.

11. Личните и професионални компетентности включват:

11.1. Самостоятелност и отговорност

- създава и интерпретира нови знания чрез собствени изследвания или друга научна дейност;
- чрез постигнатите нови знания, демонстрира умения за разширяване на обхвата на досега познатата научна област и преценява необходимостта от актуални публикации;
- притежава способност за самооценка на постиженията на изследователския труд;
- притежава способности да съставя, проектира, изпълнява и адаптира съвременен изследователски процес с научна стабилност.
- компетентности за учене – показва капацитет за систематично придобиване и разбиране на значително количество знания от най-съвременните научни постижения или от областта на професионалната практика, изграждане на умения за самообучение и самоусъвършенстване;
- притежава умения за поддържане на професионални отношения на базата на емпатия, отговорност, конфиденциалност, позитивизъм, търпение, педагогически оптимизъм, работа в екип;
- притежава формирано отношение към бъдещата професионална реализация чрез богата комуникативна култура, както и спазване на общочовешки ценности и етични норми.

11.2. Комуникативни и социални компетентности:

- представя качества и преносими умения, изискващи проявяване на висока лична отговорност, самостоятелна инициативност в сложни и непредвидими обстоятелства, както и в професионална или еквивалентна среда;
- демонстрира общи способности да концептуализира, проектира и изпълнява проекти за генериране на нови знания, прилагане или разбиране на най-модерните постижения, както и да адаптира проектния дизайн към непредвидено възникващи обстоятелства;
- пълноценно общува на някои от най-разпространените европейски езици.

11.3. Професионални компетентности:

- детайлно разбира техники, прилагани за научни изследвания и сложни академични проучвания;
- извършва информирани преценки по сложни въпроси в областта на педагогиката и в частност – на специалната педагогика, често в отсъствието на пълни данни, както и да представя идеите и заключенията си ясно и ефективно пред специалисти и неспециалисти;
- притежава способност да продължава изследванията в областта на педагогиката и в частност на специалната педагогика, на все по-сложни равнища, като допринася за развитието на нови техники, идеи или подходи;
- преподаване, взаимоотношения с учениците и техните родители, лидерство, коопериране с другите педагогически специалисти в приобщаваща образователна среда.

- ## 11. Компетентностите, свързани с планиране и реализиране на социална работа образователните и социално-педагогическите институции, центрoвете за специална образователна подкрепа и специалните училища, включват знания, умения и отношения за:

- Основни характеристики на целевите групи: деца и ученици със специални образователни потребности.
- Толерантно отношение, разбиране и подкрепа за маргинализирани общности, както и антидискриминационни политики и приобщаващи дейности.
- Нормативна база, регламентираща социалната работа в образователни, социални (държавни и неправителствени) институции.
- Социално-педагогическо взаимодействие със семейството на лица от рискови групи като задължително условие за социално включване.
- Структура на помагания процес.
- Съдържание на методите на социалната работа, специфика при подбора и използването им.
- Изява на гражданската позиция, познаване на конституционните права и задължения на гражданите.
- Индивидуализиране на социалната работа спрямо възрастта и индивидуалните особености на личността, както и спецификата на частния казус.
- Социална работа по случай.
- Подготовка на учебно-възпитателния процес, както и екипно участие в разработване на Карта за оценка на индивидуалните потребности, планове за подкрепа и включване в екипи за подкрепа на личностното развитие, оценка на постигнатия напредък на децата и учениците със специални образователни потребности, консултативна дейност, включително и в Регионалните центрове за подкрепа на процеса на приобщаващо образование.

Формирането и развиването на тези компетентности се осъществява в хода на обучението по задължителните, избираемите и факултативните учебни дисциплини от учебния план (Приложение 1).

III. ИЗИСКВАНИЯ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА МАГИСТЪРСКА СТЕПЕН

Бакалавърска степен се придобива въз основа на получени минимум 240 кредита.

Формата на дипломиране за специалността е държавни изпити, както следва:

- държавен практико-приложен изпит в детска градина, училище или специализирана институция;
- писмен държавен изпит по специалността.

Държавните изпити се провеждат от държавна изпитна комисия, определена със заповед на ректора. Съставът на изпитната комисия включва най-малко 3 хабилитирани лица по съответното направление, което е в съответствие с изискванията на ЗВО. В състава на изпитната комисия за държавен практико-приложен изпит задължително се включват учители наставници, под чието ръководство е провеждана стажантската практика.

Професионалната квалификация „педагог, специален педагог, ресурсен учител“ се удостоверява с дипломата за придобита ОКС „Бакалавър“ на висше образование.

IV. РЕАЛИЗАЦИЯ

Бакалавърът по специална педагогика има възможности за професионална реализация на следните институционални полета в държавния и неправителствения сектор:

- Ресурсни учители в детски градини и училища, центрове за подкрепа за личностно развитие (ЦПЛР), регионални центрове за подкрепа на процеса на приобщаващо образование (РЦПППО) и центрове за специална образователна подкрепа (ЦСОП).

- Учители и възпитатели в специални детски градини и училища, защитени жилища и в класове за интегрирано обучение на ученици със специални образователни потребности.
- Специални педагози в дневни центрове за деца с интелектуална недостатъчност и множество увреждания.
- Специални педагози в центрове за социална рехабилитация и интеграция.
- Експерти в екипи за подкрепа за личностно развитие и насочване на деца със специални образователни потребности за интегрирано обучение и приобщаващо образование.
- Експерти към регионални управления по образование по въпроси, свързани с приобщаващото образование.
- Консултанти в държавни и неправителствени организации с дейност в сферата на приобщаващото образование.
- Директори на специални детски градини и училища, дневни центрове за деца и лица с увреждания, центрове за подкрепа на личностно развитие, центрове за специална образователна подкрепа и други специализирани в сферата на приобщаващото образование институции.
- Специален педагог в оздравителни и санаториални училища с лечебна, рехабилитационна и учебна дейност.
- Специален педагог в логопедични училища, в училища за зрителни нарушения на деца и за деца с нарушен слух, в домове за деца и лица със сетивни нарушения; в дневни центрове и центрове за настаняване от семеен тип за деца и лица с увреждания (ЦНСТДМУ).
- Личен асистент в Домашен социален патронаж.
- Специален педагог в Защитени жилища за лица с психически разстройства.
- Специален педагог в Домове за медико-социални грижи за деца (ДМСГД), Център за комплексно обслужване на деца с увреждания и хронични заболявания, Центрове за социална и здравна рехабилитация.
- Специален педагог в социални услуги за деца и младежи с увреждания.
- Ресурсен учител и специален педагог на частна практика.

V. ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ДОПЪЛНИТЕЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ

Завършилите бакалавърска степен педагози могат да продължат образованието си в:

- Друга специалност от ОКС „Бакалавър“;
- ОКС „Магистър“;
- Различни форми на квалификация и продължаващо обучение.

Настоящата квалификационна характеристика е приета на заседание на ФС на ФОН, Протокол 6/08.04.2024 г. и утвърдена на заседание на Академичен съвет, протокол 15/18.04.2024 г.

Актуализация:

Приета на заседание на ФС на ФОН, Протокол 10/11.03.26 и утвърдена на заседание на Академичен съвет, протокол 58 / 19.03.2026г.

Приложение 1

Дисциплини	Образователна среда	Педагогическо взаимодействие с децата и учениците	Взаимоотношения с децата и учениците	Взаимоотношения с другите педагогически специалисти	Лидерство	Работа с родителите и семейната общност	Възпитателна и корекционна-възпитателна работа	Работа в мултикултурна и приобщаваща среда	Превантивна и корекционна-възпитателна дейност	Образование на възрастни	Личностно и професионално развитие
Задължителни дисциплини											
Въвеждане в специалността	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Хоспитиране	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Психология (Обща, възрастова и педагогическа)	X	X	X	X	X	X					
ИКТ и работа в дигитална среда	X	X						X		X	X
Невропатология и психопатология								X	X	X	X
Социални политики за хора с увреждане											
Практическа граматика на българския език	X	X									
Педагогика на ранното детство	X	X	X								X
Педагогика I ч. – Теория на възпитанието	X	X	X			X					X
Педагогика II част – Дидактика	X	X	X								
Педагогика на специалните потребности	X	X	X				X		X		

